

Breitner Igor
Institute for Research on Public Policy

Az agytrösztök csoportosításának számos módja létezik, ezek közül azonban figyelemre méltó a Foreign Policy által felállított kategorizálás. A vezető külpolitikai lap nemrég megjelent cikkében¹ 7 csoportra osztotta a think tank-eket, úgymint politikacsináló, partizán, fantom, tudós, aktivista, átalakító és hibrid. E nevek önmagukért beszélnek, hiszen a politikacsináló alatt a kormányzatokkal jó kapcsolatokat ápoló, a PR tevékenységre nagy hangsúlyt fektető intézeteket értik – melyek a klasszikus 3R alapján (rigor, relevance, reliability – azaz szigor, aktualitás és megbízhatóság) működnek; míg az aktivista azokat az intézményeket takarja, melyek a kutatás mellett konkrét programokon keresztül járulnak hozzá a társadalom fejlődéséhez – mint például a nálunk is bemutatott New Economics Foundation². Az első, tehát a politikacsináló kategória Top5-ös listájára került az Institute for Research on Public Policy (IRPP), a montreali székhelyű kanadai think tank.

Történet

Az 1972-ben alapított intézet legfőképpen a kanadai közpolitikára, valamint Kanadának a világban elfoglalt helyére koncentrált. Az IRPP – ellentétben a legtöbb think tank-el – nem magán, hanem állami kezdeményezésre jött létre. 1968-ban a frissen megválasztott miniszterelnök, Pierre Trudeau beiktatási beszédében javaslatot tett egy kutatóintézet létrehozására, mely lehetőséget teremtene a hosszú távú gondolkozásra és stratégiai tervezésre, s melynek eredményei minden kormányzat számára elérhetőek lennének. A miniszterelnök beszédét követően Ronald S. Ritchie, kanadai üzletember hozzájárított egy átfogó vizsgálat elkészítéséhez, melyben az észak-amerikai és nyugat-európai agytrösztöket vette górcső alá. E vizsgálat eredményei szervesen beépültek a végül 1972-ben megalapított

¹ McGann, James: The Think Tank Index [Foreign Policy, 2009. január/február]

² <http://meltanyossag.hu/files/meltany/imce/doc/at-nef-081110.pdf>

IRPP struktúrájába. Állami támogatást ugyanakkor nem kapott az intézet, sőt alapításának körülményei inkább hátráltatták tevékenységét – hiszen nem volt ideológiai háttere, meghatározott kutatási területe, s a struktúrát is meglehetősen nehezen működtethetőre alakították ki. E tényezők hozzájárultak ahhoz, hogy amikor 1998-ban – több, mint negyed századnyi működés után – a vezetőség felkérésére vizsgálat indult arról, hogy az intézmény mennyire használja ki lehetőségeit, az annak lefolytatásával megbízott kutatók negatív véleményt fogalmaztak meg. Úgy találták ugyanis, hogy az IRPP láthatatlan maradt a közvélemény, de még a célcsoport nagy része számára is, nem tudott egységes képet kialakítani magáról, valamint a médiában is csak ritkán tudott megjelenni. A vizsgálat után az új elnök, Hugh Segal számos új elemet vezetett be annak érdekében, hogy javítsa az IRPP ismertségét. Ennek keretében új publikációs sorozatot indított (Policy Matters), növelte a média-csapatot, valamint jelentősen fejlesztette az intézet honlapját. Ezzel párhuzamosan az ország számos pontján kezdtek el konferenciákat és rendezvényeket szervezni annak érdekében, hogy minél szélesebb rétegeket vonjanak be az IRPP programjaiba. Segal a kutatói programot is átalakította, s három területet helyezett a középpontba: gazdasági teljesítmény, társadalmi haladás és a kormányzás hatékonysága és legitimitása. Az IRPP – bár Segal már visszavonult – máig az ő által kijelölt úton jár, s valóban Kanada egyik legsikeresebb agytrösztjévé vált³.

Az intézet finanszírozását tekintve bevételének egy része saját kiadványainak gondozásából (különösen a Policy Options) és a konferenciákból származik, valamint jelentős befektetésekkel is rendelkeznek – mely meglehetősen gyakori a nyugati think tank-ek esetében. Emellett azonban – bár állami támogatást nem kapnak – számos állami megrendelés is biztosítja az intézet fennmaradását.

Vezetőség és szakértők

Az IRPP-t a 23 tagú, többpárti Igazgatótanács felügyeli, melynek jelenleg Janice MacKinnon egykori tartományi pénzügyminiszter az elnöke. Az IRPP Igazgatója Mel Cappe közgazdász, aki intézetbeli tevékenysége előtt jelentős közigazgatási karriert futott be, többek közt Kanada

³ Az intézet részletes történetéért lásd Dobell, Peter: The first 30 years [IRPP, 2003]

legfőbb köztisztviselője (Clerk of the Privy Council), valamint a közszolgálat feje volt (Head of the Public Service). A társadalmpolitikai kutatási igazgató Sarah Fortin, aki a Policy Options kiadvány társszerkesztője is. A kormányzás-kutatást Geneviève Bouchard vezeti, aki korábban a kanadai külpolitikai stratégia kidolgozásán dolgozott a Kanadai Külügyminisztériumban. Az intézet vezető kutatója a szintén közgazdász Thomas J. Courchene, korábban az Ontario Economics Council of Canada elnöke, valamint a C.D. Howe Institute kutatója volt.

Kutatási területek

Az IRPP négy nagyobb kutatási területre oszlik. Ezek a következők:

1. Kanadai prioritások napirendje (*Canadian Priorities Agenda*)

A CPA célja, hogy élénkítse a társadalmi diskurzust Kanada középtávú prioritásairól és szakpolitikai lehetőségeiről. A program három fázisra oszlott:

- A legfontosabb szakpolitikák kijelölése, melyet egy 12 fős csoport végzett el. Végül nyolc ilyen szakpolitikát jelöltek ki: társadalmi tőke, klímaváltozás, természeti erőforrások, társadalom elöregedése, gazdasági biztonság, egészségügy, termelékenység, valamint kereskedelem és globalizáció
- A második fázis során egy-egy kutató amellet, hogy bemutatja a szakpolitikát három alternatív javaslatot tesz. Minden elkészült tanulmányt két opponens bíralt
- A végeredményeket egy 6 fős tanács előtt bemutatták, melyek választottak a 24 szakpolitikai javaslatközül

2. Kanada és a világ (*Canada and the world*)

E területen olyan „kisebb országok” stratégiai megközelítéseit vizsgálják, melyek ideálisan alkalmazhatóak Kanada geopolitikai helyzetére. Jelenleg három program fut:

- Védelem, diplomácia és fejlesztés
- Diverzitás, bevándorlás és integráció
- Biztonság és demokrácia

3. Gazdasági növekedés és társadalmi fejlődés (*Economic growth and social progress*)

E területen a gazdaság és társadalom harmonikus fejlődésének elemeit vizsgálják a nemzeti demográfiai trendek és a globalizáció tükrében. A jelenlegi projektek között van:

- Belsőszülött életminőség, mely a kanadai őslakosokat érintő szakpolitikákkal foglalkozik. Egyik területe a belsőszülött üzlet és vállalkozás
- Az öregedés kérdései, mely a demográfiai változások gazdasági hatásait vizsgálja. A program vizsgálja a magánnyugdíj-rendszerek különböző gyakorlati alkalmazásait, valamint a nyugdíjba-vonulás okait is
- Befektetés a gyermekekbe, mely a családpolitikát vizsgálja a társadalmi tőkébe való befektetés tükrében. A kutatás középpontjában a kora-gyermekkori fejlődés célzott illetve univerzális gyakorlata közötti vita áll

4. **Kormányzás** (*Governance*)

E program keretében olyan kutatásokat folytatnak, melyek a 21. századi Kanada előtt álló legfontosabb kormányzási kihívásokat és veszélyeket veszik górcső alá. Jelenleg futó kutatások

- Az állam művészete IV: az északi kitettség: Az állam művészete egy 2001-ben kezdődött konferencia-sorozat, mely leginkább közép- és hosszú távú kormányzási kihívásokra koncentrál. E sorozat negyedik felvonásának középpontjában Észak-Kanada áll. A régiót érintő két legfontosabb kérdés jelenleg a klímaváltozás környezeti hatása, valamint az Északi-sark körül kialakult fennhatósági viták
- A kanadai demokrácia megerősítése: e területnek nagy szerepe volt a 2000 óta bevezetett államreformok kidolgozásában. A kutatás középpontjában a részvétel és a képviselőlet kérdései állnak, ennek megfelelően a jelenlegi téma a választói apátia, valamint a fiatal választók politikai tájékozottsága Kanadában, az Egyesült Államokban és Európában
- A kanadai föderalizmus: a föderális berendezkedések esetén állandó vitatéma a központi kormányzat, illetve a tartományok és helyi kormányzatok közötti hatalommegosztás. E program a kérdéskör számos elemét vizsgálja, úgy mint a szociálpolitika ideális megoszlását a két szint között, vagy éppen az egészségügyi válságok kezelését. Jelenleg a kutatás középpontjában Kanada nagyvárosainak növekvő gazdasági és társadalmi jelentősége áll.

A Policy Options

Mint korábbi írásainkból is kiderült, számos nyugati think tank tart fenn saját – általában kéthavonta megjelenő – lapot, melyek gyakran a téma vezető hírforrásaivá tudnak válni. Nincs ez másként az IRPP esetében sem, s 1979-ben, egy belső használatra elkészült próbapéldány után 1980-tól folyamatosan üzemel a lap. Annak első főszerkesztője, Tom Kent – egykor az IRPP igazgatótanácsának tagja – szilárd elképzeléssel rendelkezett a Policy Options irányvonalát illetően, mely máig rányomja bélyegét a lapra. Kent olyan folyóiratot képzelt el, mely a szakmaiság figyelembevételével, azonban a szaknyelvet mellőzve – s így tágabb közönséget elérni képes – formátumban működik. A kezdetben évi négy példányszámra, mintegy 48 oldalasra tervezett kiadvány a nagy mennyiségű beérkező írás miatt végül évi 10 számra bővült, s terjedelmét is meghosszabbították. Egy másik, fontos kérése volt Kent-nek, hogy a Policy Options valamelyest szabadságot élvezhessen az IRPP-től, s ennek okán le is mondott vezetőségi tagságáról az intézetben, mikor a lap irányítását átvette. Bár előfizetői köre pusztán 3-4 ezres, internetes kiadványként több százezer cikket töltenek le róla évente, s Kanada vezető szakpolitikai lapjaként működik ma is.

Következtetések

Bár az MPK által korábban bemutatott agytrösztök kivétel nélkül magán- illetve civil kezdeményezésre jöttek létre, az IRPP állami akaratra történő megalapítása ellenére is a többi intézményhez hasonló színvonalon működik. Látható ugyanakkor, hogy bizonyos „gyermekbetegségek” egyenes következményei voltak annak, hogy az állam is jelentős hatáskört kívánt az intézmény működésében. Az IRPP ugyanakkor kivételesen jó példa lehet a főként Európában, s így Magyarországon is működő politikai- és pártalapítványok számára, hiszen gyakorlati példaként szolgál a szakmai és politikai vezetés együttműködésére, valamint a költségvetés függetlenítésének módjaira is.